

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต

หลักสูตรสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Satisfied characteristics of Buriram Rajabhat University graduates program in
community health based on the employer expectations

สุภาพร ชื่นชูจิตต์*, เสกสิทธิ์ ดวงคำ กิตติศักดิ์ นามวิชา มณีหนูช ให้ศิริกุล และ สุภาพร บุญมี
สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

31000

Supaporn Chuenchoojit*, Seksit Duangkham, Kittisak Namvicha, Maneenuch Haisirikul
and Supaporn Boonmee

Program in Community Health, Faculty of Science, Buriram Rajabhat University,
Buriram, Thailand 31000

Abstract

The aims of this research were to survey the expectations of the employers toward satisfied characteristics of Buriram Rajabhat University graduates program in community health and to compare the expectations between different groups of employers using the method of survey research. The subjects, selected by purposive sampling, were the employers in public health sectors including district hospitals and sub-district health promoting hospitals, and the local government in the area of Buriram province. Sixty eight percent of completed questionnaires, with 88.6% of public health sectors and 11.4% of local governments, were returned for analysis. The results showed that most of the employers were males, range of age was 41-50 years old and most of them were the directors of the sub-district health promoting hospitals. Expectation of

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

employers on overall 11 characteristics was in highest level ($\bar{x} = 4.33$) and there were no significant differences of expectations (p -value = 0.72) between all groups of the employers. First 3 major characteristics, code of professional ethics ($\bar{x} = 4.73$), community health management ($\bar{x} = 4.48$), and health education and health promotion ($\bar{x} = 4.45$) were most expected with highest level. First aid was the characteristic of the least expectation ($\bar{x} = 3.74$), but with high level and it was the only one characteristic showing significant difference of expectation between the groups of employers (p -value = 0.002). In conclusion, this study showed that the most important characteristic of graduates required by all groups of employers was the code of professional ethics. Additionally, some important characteristics, health promotion, community health management including disease control, first aid, consumer protection and rehabilitation, suggested by the employers would be considered and used as the guideline for further development of teaching and learning processes and also the curriculum improvement in order to produce the graduates in accordance with the requirements of the employers or graduate users.

Keywords: Satisfied characteristics, Graduate user, Community health,
Employer expectations

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต และเพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่างหน่วยงาน ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เครื่องมือ คือแบบสอบถาม ซึ่งถูกส่งไปยังหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และหน่วยงานด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนกลับคืน ร้อยละ 68 โดยเป็นผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ร้อยละ 88.6 และ ร้อยละ 11.4 จากหน่วยงานด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุ อยู่ระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด และส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จากการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในภาพรวม ทั้งหมด 11 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$) และมีความคาดหวังไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.72$) ระหว่างผู้ใช้บัณฑิตต่างกลุ่มหน่วยงาน โดยคุณลักษณะหลักของบัณฑิตที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังสูงที่สุดในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.73$) รองลงมา คือ การจัดการสุขภาพในชุมชน และ สุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ ตามลำดับ ส่วนด้านที่คาดหวังน้อยที่สุดในผู้ใช้บัณฑิตทุกกลุ่ม คือ การรักษาพยาบาลเบื้องต้น ($\bar{x} = 3.74$) แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก และเป็นเพียงด้านเดียวที่มีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} = 0.002$) การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้ใช้บัณฑิตทุกกลุ่มให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพมากที่สุด และคาดหวังให้บัณฑิตมีความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพ และจัดการสุขภาพในชุมชนได้ รวมทั้งการควบคุมป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การคุ้มครองผู้บริโภค และการฟื้นฟูสภาพ ตามลำดับ ซึ่งสาขาวิชาจะได้นำข้อมูลต่างๆ เหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการรายวิชา กระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ เพื่อผลิตบัณฑิตของหลักสูตรให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านสาธารณสุข และส่งเสริมสุขภาพของชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผู้ใช้บัณฑิต สาธารณสุขชุมชน ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต

บทนำ

งานด้านสาธารณสุขชุมชน เป็นงานบริการสุขภาพที่มุ่งเน้นการดูแล ส่งเสริมสุขภาพ และ การควบคุมและป้องกันโรค ให้แก่ประชาชนในชุมชน (ประเวศ วะสี, 2545, 2554: 8-22) สุขภาพของประชากรในชุมชน และสังคมในปัจจุบันนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยหลายๆ ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม ตลอดจนการเมือง การปกครอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อสุขภาพของประชากรในชุมชนและสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของประเทศ ดังนั้นการส่งเสริมให้เรื่องการเสริมสร้างสุขภาพเป็นเรื่องของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง สามารถดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง ฟังตนเอง และฟังซึ่งกันและกันได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นทางเลือกที่ดีในการทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนสูงขึ้น ส่งผลทำให้การพัฒนาทางสังคมของประเทศดีขึ้นตามไปด้วย (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2555)

ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550, 2550) ได้นิยามบริการสาธารณสุขว่า นอกจากการรักษาพยาบาลแล้ว ยังรวมไปถึงการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรคโรค และการฟื้นฟูสมรรถนะของบุคคล ครอบครัว และชุมชน หลังการเจ็บป่วยด้วย ซึ่งการส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสมรรถนะนี้ นักวิชาการสาธารณสุขมีส่วนสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงานด้านนี้ และช่วยให้ความรู้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี ประกอบกับปัจจุบันประเทศกำลังประสบกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุข อีกทั้งความเป็นธรรมในการกระจายบุคลากรทางการแพทย์และการสาธารณสุขไม่มีความสมดุลกัน คือ แพทย์ และบุคลากรสาธารณสุขส่วนใหญ่ประจำอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือตามเมืองใหญ่ มีเพียงส่วนน้อยที่ประจำอยู่ในชนบท นั้นหมายถึงการขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสุขภาพเช่นเดียวกันด้วย (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2555) ดังนั้น หลักสูตรทางด้านสาธารณสุขชุมชน จึงเป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญเพื่อผลิตนักวิชาการสาธารณสุขให้แก่ชุมชน และสังคม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการสาธารณสุขพื้นฐาน ตามสถานบริการสาธารณสุขของรัฐที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิผลของการบริการให้มากยิ่งขึ้น ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้น กลุ่มบุคลากรทางด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะนักวิชาการสาธารณสุขนับเป็นกำลังสำคัญของระบบการบริการสุขภาพของชุมชน ดังนั้นการที่สถาบันการศึกษาจะผลิตบัณฑิตโดยเฉพาะด้านสาธารณสุขเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานด้านสุขภาพ จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต หรือตามการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นหลักสูตรที่มีปรัชญาในการมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ คุณธรรม นำการพัฒนาด้านสาธารณสุขสู่ชุมชน เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศในด้านสาธารณสุข ดังนั้นสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จึงมีการพัฒนากระบวนการเรียน การสอนอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในปรัชญาของ หลักสูตรและสอดคล้องกับความต้องการของแหล่งงาน หรือผู้ใช้บัณฑิตทั้งในระดับท้องถิ่นและใน ระดับประเทศ การศึกษาวิจัยนี้ดำเนินการศึกษาความคาดหวัง หรือความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ สภาพการณ์ในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การได้มาซึ่งบัณฑิตด้านสาธารณสุขชุมชนที่มีคุณลักษณะ สอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันในตลาดงานที่ สูงขึ้น ดังผลการวิจัยของ ชูชาติ อารีจิตรานุสรณ์ (2552) พบว่าบัณฑิตที่มีคุณสมบัติตรงกับ ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต จะส่งผลให้บัณฑิตมีโอกาสในการถูกคัดเลือกเข้าทำงาน และมีโอกาส ก้าวหน้าในการทำงานมากขึ้น เนื่องจากมีคุณสมบัติเหมาะสม และตรงตามความต้องการของ แหล่งงานมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ สิริพุทไธวรรณ (2547) ซึ่งทำการศึกษา คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ผู้ใช้บัณฑิต มีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณในระดับมาก องค์ประกอบหลักที่นายจ้างมี ความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์ และนายจ้างมีความเห็น ว่า บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทักษิณส่วนใหญ่สมควรได้รับโอกาสในการทำงานต่อไป สูงถึงร้อยละ 70.79 รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะได้รับการขยายสัญญาจ้างอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

ดังนั้นการวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์จาก ผู้ประกอบการหรือผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งมีความสำคัญและถือเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมในการที่จะได้มา ซึ่งข้อมูลหรือข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิต ที่เป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต โดยเฉพาะบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร วางแผนการจัดการเรียน การสอน การจัดกิจกรรม และการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

มากยิ่งขึ้นในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานด้านสุขภาพต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือผู้ใช้บัณฑิตหรือหน่วยงานที่มีความต้องการนักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ นักวิชาการควบคุมโรค นักวิชาการสุขภาพจิต และนักวิชาการสุขศึกษา ได้แก่ สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น จำนวน 245 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยทำการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ครอบคลุมของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการใช้ภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา CVI (Content Validity Index) ได้เท่ากับ 0.84 และทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือทั้งฉบับ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บัณฑิต ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ตามความคาดหวัง หรือความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต มีทั้งหมด 11 ด้าน คือ (1) ด้านชีวิตวิถีและการวิจัย (2) ด้านสุขภาพจิตและอนามัยสิ่งแวดล้อม (3) ด้านอาชีพอนามัยและความปลอดภัย (4) ด้านสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ (5) ด้านการป้องกันและควบคุมโรค (6) ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น (7) ด้านคุ้มครองผู้บริโภค (8) ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน (9) ด้านการสื่อสารข้อมูลสุขภาพ (10) ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ และ (11) ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และ ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เลือก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ หน่วยงานทางด้านสาธารณสุข (โรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งสิ้นจำนวน 245 แห่ง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2554 ถึง เดือนกันยายน 2555 จากนั้นรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่สมบูรณ์จะถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลคะแนนระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต เป็นการแปลผลคะแนน จากมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยคิดเป็น รายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวมทุกด้าน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคาดหวังระหว่างกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต โดยการทดสอบค่าเอฟ (F- test)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ใช้บัณฑิต จากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ร้อยละ 68 โดยเป็นผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ร้อยละ 88.6 และร้อยละ 11.4 จากหน่วยงานด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.5 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 48.5 โดยมีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 39.5) รองลงมาคือ ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 30.5 มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด (ร้อยละ 74.9) รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท (ร้อยละ 17.9) ส่วนปริญญาเอกน้อยที่สุด และมีตำแหน่งงานปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 55.1 รองลงมาได้แก่ ตำแหน่งอื่นๆ ร้อยละ 31.7 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 7.2 และ สาธารณสุขอำเภอ ร้อยละ 5.4 ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่ มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วง 1-5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมา คือ 6-10 ปี ร้อยละ 13.8 พบว่าหน่วยงานที่สังกัดของผู้ใช้บัณฑิต ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 51.5 สังกัดโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ต่ำบล รองลงมาคือสาธารณสุขอำเภอ (ร้อยละ 25.7) โรงพยาบาลชุมชน (ร้อยละ 10.2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 7.2) ตามลำดับ และหน่วยงานอื่นๆ (ร้อยละ 5.4)

จากการศึกษาความคาดหวัง หรือ ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ทั้งหมด 11 ด้าน พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีระดับความคาดหวังหรือความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในภาพรวม ต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ทั้งหมด 11 ด้าน ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$) โดยคุณลักษณะหลักของบัณฑิตที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.73$) ซึ่งเมื่อศึกษารายชื่อย่อยของด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการให้บัณฑิตมีมากที่สุด คือความอดทน และความรับผิดชอบ มีความรัก ความศรัทธา และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการสาธารณสุข รวมทั้งมีใจรักการบริการ ด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ และเสมอภาค คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านที่คาดหวังรองลงมาคือ ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน ($\bar{x} = 4.73$) โดยคาดหวังให้บัณฑิตมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา วางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชนได้ มากที่สุด และ ความคาดหวังอันดับสามคือด้านสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{x} = 4.45$) โดยคาดหวังให้บัณฑิตมีทักษะในการให้สุขศึกษารายบุคคลและรายกลุ่ม มีความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพ สร้างกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชนได้ ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่คาดหวังน้อยที่สุด โดยมีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ($\bar{x} = 3.74$) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตโดยภาพรวม ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆของบัณฑิต หลักสูตร สาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์	ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต (n= 148)		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวิจัยและชีวิตริตติ	4.36	0.64	มากที่สุด
2. ด้านสุขภาพกายและอนามัยสิ่งแวดล้อม	4.19	0.59	มาก
3. ด้านอาชีวนามัยและความปลอดภัย	4.15	0.64	มาก
4. ด้านสุศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ	4.45	0.54	มากที่สุด
5. ด้านการป้องกันและควบคุมโรค	4.44	0.65	มากที่สุด
6. ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	3.74	0.93	มาก
7. ด้านคุ้มครองผู้บริโภค	4.30	0.63	มากที่สุด
8. ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน	4.48	0.61	มากที่สุด
9. ด้านการสื่อสารข้อมูลสุขภาพ	4.43	0.64	มากที่สุด
10. ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ	4.27	0.68	มากที่สุด
11. ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	4.73	0.49	มากที่สุด
รวม	4.33	0.48	มากที่สุด

ผลการศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ระหว่าง
ผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานต่างๆ โดยแยกเป็นกลุ่ม คือ หน่วยงานด้านสาธารณสุข ได้แก่
โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และสำนักงาน
สาธารณสุขในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พบว่า ในภาพรวมความคาดหวังของผู้ใช้
บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ทั้ง 11 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม โดยกลุ่ม
อปท. มีระดับคะแนนสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.47$) รองลงมา คือ รพ.สต. ($\bar{x} = 4.34$) และ รพช. ($\bar{x} =$
4.27) ตามลำดับ และพบว่าผู้ใช้บัณฑิตทั้งหน่วยงานด้านสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกัน คือมีความคาดหวังด้าน
จรรยาบรรณต่อวิชาชีพสูงที่สุด ส่วนด้านที่คาดหวังน้อยที่สุด คือ ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น
(ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตจําแนกตามกลุ่มหน่วยงาน ต่อคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ของบัณฑิต หลักสูตรสาธารณสุขชุมชน โดยภาพรวม

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์	ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต (n= 148)		
	รพ.สต. (\bar{x})	รพช. (\bar{x})	อปท. (\bar{x})
1. ด้านการวิจัยและชีวิตริตติ	4.37	4.40	4.00
2. ด้านสุขภาพิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม	4.19	4.25	4.21
3. ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	4.15	4.25	4.09
4. ด้านสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ	4.46	4.41	4.35
5. ด้านการป้องกันและควบคุมโรค	4.45	4.57	4.31
6. ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	3.88	3.00	3.59
7. ด้านคุ้มครองผู้บริโภค	4.30	4.18	4.48
8. ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน	4.46	4.54	4.43
9. ด้านการสื่อสารข้อมูลสุขภาพ	4.41	4.67	4.31
10. ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ	4.30	4.26	3.96
11. ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	4.72	4.84	4.53
รวม	4.34	4.27	4.47

เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ระหว่างผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานต่างๆ ในภาพรวมทั้ง 11 ด้าน พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตทุกกลุ่มมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($p\text{-value} = 0.72$) โดยทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพสูงที่สุด และด้านที่คาดหวังน้อยที่สุด คือ ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น (ตารางที่ 3) แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคาดหวังรายด้านพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเพียงด้านเดียวที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($p\text{-value} = 0.002$) คือ ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของผู้ใช้บัณฑิตในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	ผลรวมค่าเฉลี่ยกำลังสอง (sum of square)	ชั้นความเป็นอิสระ (df)	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (mean square)	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	0.15	2	0.08	0.32	0.72
ภายในกลุ่ม	26.85	114	0.24		
รวม	27.0	116			

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิต ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น

แหล่งความแปรปรวน	ผลรวมค่าเฉลี่ยกำลังสอง (sum of square)	ชั้นความเป็นอิสระ (df)	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (mean square)	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	10.16	2	5.08	6.73	0.002
ภายในกลุ่ม	101.18	134	0.75		
รวม	111.34	136			

การจัดลำดับความสำคัญของความสามารถด้านสาธารณสุขของบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิตพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญกับความสามารถด้านการส่งเสริมสุขภาพเป็นอันดับ 1 มากที่สุด (ร้อยละ 59.5) รองลงมา ได้แก่ การควบคุมป้องกันโรค (ร้อยละ 54.1) การรักษาพยาบาลเบื้องต้น (ร้อยละ 7.4) การคุ้มครองผู้บริโภค (ร้อยละ 2.0) และ การฟื้นฟูสภาพ (ร้อยละ 0.7) ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ร้อยละของการจัดลำดับความสำคัญของความสามารถของบัณฑิตด้านสาธารณสุข โดยผู้ใช้บัณฑิต

ความสามารถของบัณฑิต	ระดับความสำคัญ (n = 148)				
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	อันดับ 4	อันดับ 5
การส่งเสริมสุขภาพ	59.5	27.7	10.1	2.7	0.0
การควบคุมป้องกันโรค	30.4	54.1	10.1	3.4	2.0
การรักษาพยาบาลเบื้องต้น	7.4	6.82	5.7	14.9	45.3
การคุ้มครองผู้บริโภค	2.0	6.1	29.1	31.8	30.4
การฟื้นฟูสภาพ	0.7	5.4	23.0	48.6	22.3

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต และเปรียบเทียบความคาดหวังหรือความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตจากต่างหน่วยงานต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อมูลหรือข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิต ที่เป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต โดยเฉพาะบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจสำหรับการวางแผนงานในการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหรือชุมชนมากที่สุด ซึ่งจะ ทำให้บัณฑิต ที่จบจากหลักสูตรสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้ มีโอกาสถูกจ้างงานสูง เนื่องจากมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่นายจ้างต้องการ ดังเช่นผลการวิจัยของ ศิริวรรณ สิริพุทธิวรรณ (2547) ซึ่งทำการศึกษาคูณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณในระดับมาก และนายจ้างมีความเห็นว่า บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทักษิณส่วนใหญ่สมควรได้รับโอกาสในการทำงานต่อไป สูงถึงร้อยละ 70.79 รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะได้รับการขยายสัญญาจ้างอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

การสำรวจความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ 11 ด้าน ของบัณฑิต หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรนี้ ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะโรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมทั้งกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้ใช้บัณฑิต ตอบแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัยโดยมีข้อมูลครบสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 68 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงและเพศชาย ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 48.5 และ ร้อยละ 51.5 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ามีการกระจายตัวตามเพศของผู้ใช้บัณฑิตผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับดีมาก และส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 30.5 วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด คือร้อยละ 74.9 รองลงมาได้แก่ ระดับปริญญาโท ร้อยละ 17.9 และปริญญาเอก น้อยที่สุดเพียง 1 ราย (ร้อยละ 0.6) กลุ่มตัวอย่าง มีตำแหน่งงานปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากที่สุด ร้อยละ 55.1 รองลงมาได้แก่ ตำแหน่งอื่นๆ ร้อยละ 31.7 ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 7.2 และ

สาธารณสุขอำเภอ ร้อยละ 5.4 จากการสังเกตค่าตัวเลขการกระจายของตำแหน่งงานผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (ร้อยละ 55.1) มีความสอดคล้องกับช่วงอายุซึ่งอยู่ระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด และมีความสอดคล้องกับหน่วยงานที่สังกัด คือ สังกัดโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลซึ่งมีการกระจายตัวมากที่สุด คือ ร้อยละ 51.5 จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งระดับหัวหน้าหน่วยงานโดยเฉพาะในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งให้เห็นว่าผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับชุมชน เข้าใจบริบทและปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้ใช้บัณฑิตเหล่านี้จึงน่าจะสามารถสะท้อนถึงคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ได้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน และความต้องการของชุมชนโดยเฉพาะในด้านการให้บริการสุขภาพได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ในภาพรวม ทั้งหมด 11 ด้าน พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ สูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.49) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ระหว่างผู้ใช้บัณฑิตต่างกลุ่มหน่วยงาน ในภาพรวมทั้ง 11 ด้าน พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตทุกกลุ่มมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (p -value = 0.72) แสดงว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บัณฑิตทุกกลุ่มเหมือนกัน โดยทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพสูงที่สุด และด้านที่คาดหวังน้อยที่สุด คือ ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น เช่นเดียวกัน และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคาดหวังรายด้านพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเพียงด้านเดียวที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (p -value = 0.002) คือด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นสิ่งที่นายจ้างหรือผู้ใช้บัณฑิตคาดหวังสูงสุด ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ใช้บัณฑิต ที่ให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการมีใจรักการ

บริการ ด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ และเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผดุงศิลป์ เฟิงชะอุม (2551) ที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงาน ในหน่วยงาน บริการปฐมภูมิ ในเขตภาคกลาง กระทรวงสาธารณสุข พบว่าคุณลักษณะทั่วไปของบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และงานวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (ม.ป.ป.) ซึ่งทำการสำรวจคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของบัณฑิต หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2553 พบว่า โดยภาพรวมผู้ใช้บัณฑิตต้องการ บัณฑิตที่มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นลำดับแรก โดยมี ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องของความซื่อสัตย์ สุจริต และรองลงมาคือ มีจรรยาบรรณ ในวิชาชีพ ซึ่งให้เห็นว่าการมีความรู้ ความสามารถ เพียงอย่างเดียวไม่อาจรับประกันได้ว่าบุคคลนั้น จะสามารถปฏิบัติงานได้ดี หรือประสบความสำเร็จในหน้าที่การทำงานได้ โดยเฉพาะวิชาชีพ สาธารณสุข ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับสุขภาพ ดูแลภาวะเจ็บป่วยของประชาชน ซึ่ง ต้องมีความเสียสละ อดทน มีจิตใจที่มีเมตตา ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข มีความสำนึกรับผิดชอบ ต่อสังคม ให้บริการสุขภาพด้วยความเป็นธรรมและมีจรรยาบรรณ (กองการพยาบาล, 2545, อ้าง ถึงใน ผดุงศิลป์ เฟิงชะอุม, 2551) สอดคล้องกับงานวิจัยอีกจำนวนมากที่พบว่าคุณลักษณะ บัณฑิตที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการ หรือคาดหวังมากที่สุดในลำดับแรกๆ คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ดังเช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554) ศึกษาวิจัย ความ ต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตในอนาคต ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร พบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นด้านที่มีความต้องการและความคาดหวังที่สุด สอดคล้องกับ การศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพา (ม.ป.ป.) ซึ่งทำการสำรวจคุณลักษณะของบัณฑิตแพทย์ตาม ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต พบว่าคุณลักษณะของบัณฑิตแพทย์ที่พึงประสงค์มากที่สุดของผู้ใช้ บัณฑิต คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ และสุดท้ายคือด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ วิชาชีพ เช่นเดียวกับ หทัยรัตน์ สุขศรี (2553) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต ต่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์ (เทคนิคเภสัชกรรม) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิ รินธร จังหวัดขอนแก่น ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2551 พบว่าเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่าด้านที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ คุณธรรมและจริยธรรม ส่วนด้านที่มีระดับความพึง พอใจต่ำสุดคือด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการและการปฏิบัติงาน

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์อันดับ 2 และ 3 ซึ่งมีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน คือ ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.48) และด้านสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ คุณลักษณะทั้ง 2 ด้านนี้เป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน ผู้ใช้บัณฑิตจึงให้ความสำคัญและคาดหวังในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักวิชาการสาธารณสุขชุมชนถือเป็นกลไกหนึ่งในระบบสุขภาพชุมชน โดยเป็นหนึ่งในนักจัดการสุขภาพชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการชุมชนหรือสังคมให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี และมีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ (ประเวศ วะสี, 2554: 8-22) ในส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอื่นๆ ที่มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด อีก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านป้องกันและควบคุมโรค ด้านการสื่อสารข้อมูลสุขภาพ ด้านการวิจัยและชีวิตรัตติ ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค และ ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ เหล่านี้ถือว่าเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญต่องานสาธารณสุขชุมชนมากเช่นกัน เพราะล้วนแต่เป็นคุณลักษณะที่จะประกอบให้บัณฑิตสามารถเป็นนักจัดการสุขภาพชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ นั่นคือจะต้องมีความสามารถ หรือปฏิบัติการกิจของบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับชุมชนได้อย่างครอบคลุม ทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ สอดคล้องกับภารกิจหลักที่กำหนดโดยสำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (2549)

คุณลักษณะที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังในระดับมาก มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพจิตและอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และ ด้านการรักษาพยาบาล เบื้องต้น ซึ่งก็ถือเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพของชุมชนมากเช่นกัน โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิตและอนามัยสิ่งแวดล้อม และ ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ได้มีกำหนดไว้ใน พ.ร.บ. วิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน (พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556, 2556: 19-20) เพื่อให้ให้นักวิชาการสาธารณสุขชุมชน มีบทบาท หรือปฏิบัติหน้าที่ ในการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่อาจเป็นไปได้ว่างานในด้านนี้อาจมีความเหลื่อมซ้อนกับหน้าที่หลักของนักวิชาการสิ่งแวดล้อม และนักอนามัยสิ่งแวดล้อม ผู้ใช้บัณฑิตจึงให้ระดับความคาดหวังในระดับมาก ซึ่งมีระดับคะแนนรองจากด้านอื่นๆ ข้างต้น ส่วนคุณลักษณะด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น เป็นด้านที่ผู้ใช้บัณฑิตให้ระดับคะแนนน้อยที่สุดจากทั้งหมด 11 ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ใช้บัณฑิตอาจจะมองเห็นว่าหน้าที่หลักของนักวิชาการสาธารณสุขจะเน้นในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค และการฟื้นฟูสุขภาพ โดยเฉพาะทักษะด้านการสวนปัสสาวะ และการล้างกระเพาะอาหารโดยใช้สายยาง

พบว่าผู้ใช้บัณฑิตให้ระดับคะแนนน้อยที่สุด และมีระดับความคาดหวังในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากทักษะด้านนี้เป็นเรื่องของการทำหัตถการ ซึ่งโดยวิชาชีพแล้วควรเป็นทักษะหรือภารกิจหลักของแพทย์หรือพยาบาลวิชาชีพ ผู้ใช้บัณฑิตจึงอาจมีความกังวลเกี่ยวกับการก้าวล่วงวิชาชีพเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ผดุงศิลป์ เฟิงชะอุม (2551) ซึ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงาน ในหน่วยงานบริการปฐมภูมิ และพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพด้านการรักษาพยาบาล เกี่ยวกับการทำหัตถการเบื้องต้น เช่น การฉีดยา การให้สารละลายน้ำตาลเส้นเลือด การใส่สายยางให้อาหารทางกระเพาะอาหาร และการสวนปัสสาวะ ว่าภารกิจดังกล่าวควรเป็นภารกิจหลักของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติหรือในความเป็นจริงของการปฏิบัติงานในชุมชน ทักษะด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นจะมีความสำคัญและจำเป็นมากต่อการให้บริการสุขภาพในชุมชน อีกทั้งในความเป็นจริงแล้ว บุคลากรทางการแพทย์รวมถึงพยาบาลวิชาชีพก็ยังไม่เพียงพอและทั่วถึงในการให้บริการสุขภาพในระดับชุมชน จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ซึ่งเป็นคุณลักษณะเพียงด้านเดียวที่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานแล้ว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.002$) โดยที่ผู้ใช้บัณฑิตใน รพ.สต. ซึ่งจัดเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิมีหน้าที่ให้บริการสุขภาพในระดับชุมชน จะมีระดับความคาดหวังต่อทักษะด้านนี้สูงที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานระดับสูงที่เกี่ยวข้องควรต้องสนับสนุน หรือให้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิเหล่านี้ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นในการผลิตบัณฑิตหรือนักวิชาการสาธารณสุขชุมชน จึงมีความจำเป็นต้องได้รับข้อมูลหรือข้อเสนอแนะจากชุมชนหรือผู้ใช้บัณฑิตโดยตรง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต จากข้อมูลงานวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ความมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ เป็นสิ่งสำคัญและเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้ใช้บัณฑิตทุกหน่วยงานคาดหวังหรือให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกๆ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่เน้นคุณลักษณะด้านนี้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญมากเป็นอันดับแรกๆ ในการผลิตบัณฑิตที่ “ดีและเก่ง” ให้แก่ชุมชน นอกจากนี้คุณลักษณะหรือทักษะอื่นๆ ที่ผู้ใช้บัณฑิตเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาหลักสูตรได้แก่ การทำงานในด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน ด้านสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ

รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลในชุมชน และทำงานร่วมกับชุมชนได้ เหล่านี้สาขาวิชาจะได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดการรายวิชา กระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ เพื่อผลิตบัณฑิตที่ของหลักสูตรให้มีคุณลักษณะ และความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน หรือผู้ใช้บัณฑิตซึ่งได้จัดลำดับความสำคัญความสามารถของบัณฑิตที่พึงมี ในฐานะของนักสาธารณสุขชุมชนจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การคุ้มครองผู้บริโภค และการฟื้นฟูสภาพ ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ทักษะที่ต้องเน้นและส่งเสริมเพื่อให้ได้บัณฑิตหรือนักสาธารณสุขชุมชนที่สามารถจัดการสุขภาพในชุมชน เป็นผู้นำและต้นแบบในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัย และการสร้างสุขภาพชุมชนให้มีสภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืนได้ บนพื้นฐานของจริยธรรมและวิชาการที่เหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเก็บข้อมูลจากหน่วยงานอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น เทศบาล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และหน่วยงานเอกชนต่างๆ เป็นต้น และควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพิ่มเติม
2. การวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามเพียงอย่างเดียวซึ่งอาจได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ดังนั้นควรเพิ่มวิธีการเก็บข้อมูล เช่น การทำ focus group เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและรอบด้านมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในการสนับสนุนงบประมาณการทำงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร. ชนะพล ศรีฤาชา ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนานิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ คุณนิภา สุทธิพันธ์ นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ และขอบคุณหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูล ในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กองการพยาบาล. (2545). **แนวทางการจัดบริการพยาบาลระดับปฐมภูมิ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, อ้างถึงใน ผดุงศิลป์ เฟื่องช่อม (2551).
- คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตภาคกลาง กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. (ม.ป.ป.). ผลการสำรวจคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2553 (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.nurse.nu.ac.th/Web11/Graduates/Like/2.Characteristics.pdf> [22 พฤษภาคม 2557].
- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (ม.ป.ป.). การสำรวจคุณลักษณะของบัณฑิตแพทย์ที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (ออนไลน์). สืบค้นจาก: med.buu.ac.th/qa/doc/data/resault_stu.pdf [22 พฤษภาคม 2557].
- คณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2554). ความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ในอนาคตต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร (ออนไลน์). สืบค้นจาก: http://fph.csc.ku.ac.th/system/rich/rich_files/rich_files/000/000/730/original/2-7-1-1.pdf [16 มิถุนายน 2558].
- ชูชาติ อารีจิตรานุสรณ์. (2552). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://home.kku.ac.th/chuare/e-article/graduateframework.pdf>. [23 พฤษภาคม 2557].
- ประเวศ วะสี. (2554). การจัดการใหม่ เพื่อการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน. ใน **มองมุมใหม่** จัดการใหม่ ในระบบสุขภาพชุมชน, เอกสารประกอบการประชุมมหกรรมสุขภาพชุมชน ครั้งที่ 2 จากความรู้สู่ระบบจัดการใหม่ จินตนาการเป็นจริงได้ไม่รู้จบ “New Management New Possibility”. กรุงเทพมหานคร. บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ประเวศ วะสี. (2545). **พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ : ธรรมนูญสุขภาพของคนไทย เครื่องมือ
นวัตกรรมทางสังคม**. นนทบุรี : สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ กระทรวง
สาธารณสุข.

ผดุงศิลป์ เพ็งช่อม. (2551). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงาน
ในหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตภาคกลาง กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

“พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556”. (2556). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่
130 ตอนที่ 118 ก (16 ธันวาคม 2556). 19.

“พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550”. (2550). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 124 ตอนที่
16 ก (19 มีนาคม 2550) (ออนไลน์). สืบค้นจาก: [http://www.moph.go.th/hot/
national_health_50.pdf](http://www.moph.go.th/hot/national_health_50.pdf) [20 พฤษภาคม 2557].

ศิริวรรณ สิริพุทไธวรรณ. (2547). คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิต
มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2555). **แผนพัฒนาสุขภาพ
แห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-
2559)**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูป
ถัมภ์.

สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ. (2549). **คู่มือประเมินรับรองคุณภาพมาตรฐานศูนย์
สุขภาพชุมชน**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์เกษตรแห่งประเทศไทย.

หทัยรัตน์ สุขศรี. (2553). ความพึงพอใจ ของผู้ใช้ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์ (เทคนิคเภสัชกรรม) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2551. ขอนแก่น.